

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий інститут мистецтв

Кафедра музичної україністики та народно-інструментального мистецтва

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ КОМПОЗИЦІЇ ТА ОБРОБКИ

Рівень вищої освіти – **другий (магістерський)**

Освітня програма «**Музичне мистецтво**»

Спеціальність **025 Музичне мистецтво**

Галузь знань **02 Культура і мистецтво**

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 8 від “16” січня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Основи композиції та обробки
Викладач (і)	Черепанин Мирон Васильович
Контактний телефон викладача	0956404015
E-mail викладача	myron.cherepanyn@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, год. 90
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	–

2. Анотація до навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є вивчення особливостей написання музичних творів та специфіка інструментальної обробки.

Зміст дисципліни полягає в ознайомленні з теоретичними та практичними основами композиції як виду мистецтва, її науковим апаратом, видами композиторської техніки; систематизації знань, удосконалення технічних навичок, набутих в курсах теорії музики, гармонії, аналізу музичних форм, поліфонії, інструментознавства, інструментовки та перекладу; аналізі засобів музичної виразності, ознайомленні з типами розвитку музичного матеріалу; роботі над обробками народних пісень для голосу і фортепіано (бандури, баяна та ін.), а також для хору а capella чи з акомпанементом, оркестру народних інструментів, роботі над музичними жанрами, написанні програмного твору.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є підготовка та виховання висококваліфікованих педагогів-музикантів, виконавців – носіїв кращих традицій національної української культури, покликаних вирішувати завдання педагогічної, виконавської та музично-естетичної діяльності на тлі вітчизняної освіти, культури.

Основні **цілі** вивчення дисципліни Завдання курсу полягають 1) у теоретичному узагальненні музичних дисциплін, 2) в ознайомленні з найбільш видатною музичною літературою, що представляє різні стилі композиторського мистецтва, 3) в розвитку творчих здібностей. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні знати основні засоби композиторської техніки, різновиди стилів і методів; отримати навички написання нескладних творів, творчо закріпити теоретичні знання.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність

ІК Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій в теорії, історії музики, у педагогіці, виконавстві та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

ЗК 2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 9. Здатність працювати автономно.

Фахові компетентності:

ФК 1. Здатність створювати, реалізовувати і висловлювати свої власні художні концепції.

ФК 3. Здатність розробляти і реалізовувати творчі проекти по інтерпретації, аранжуванню та перекладу музики

ФК 5. Здатність збирати та аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної, виконавської, педагогічної інтерпретації.

ФК 10. Здатність володіти науково-аналітичним апаратом та використовувати професійні знання у практичній діяльності.

Методи навчання: словесний, наочний, пояснювально-ілюстративний, навчально-пізнавальний, практичний, пояснення, практичні вправи, робота з літературою.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни	
Вид заняття	Загальна кількість годин
практичні	30
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
3	025 Музичне мистецтво	2	вибірковий

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	практичні заняття	сам. роб
Змістовий модуль 1. Історичний нарис. Мелодія, гармонія. Пісня, куплетна форма			
Тема 1.1. Історичні особливості виникнення і розвитку одноголосся, багатоголосся, появи пісенного жанру та куплетної форми	–	2	5
Тема 1.2. Структурні елементи форми періоду (речення, фраза, мотив, субмотив). Специфіка побудови музичного тематизму. Гармонізація мелодії.	–	4	5
Тема 1.3. Принцип співвідношення форми вірша і музичної форми. Куплетна форма. Теоретичні основи вокального запису (діапазон, регістри, інтонаційні можливості, специфіка запису, дихання).	–	4	10
Тема 1.4. Особливості гармонізації мелодії: види каденцій, використання септакордів, модуляцій, відхилень, секвенцій.	–	4	10
ЗАГ.:	–	14	30
Змістовий модуль 2. Обробка народної пісні для голосу і фортепіано (баяна, бандури, гітари), ансамблю, хору. Використання народних ладів та елементів поліладовості. Написання п'єси. Мелодія для сольного інструмента. Музична форма рондо. Варіаційний музичний цикл			
Тема 2.1. Обробка народної пісні для голосу і фортепіано (баяна, бандури, гітари), ансамблю, хору. Використання народних ладів та елементів поліладовості.	–	2	4
Тема 2.2. Мелодія для сольного інструмента (пісенного плану).	–	2	4
Тема 2.3. Ознайомлення з музичною формою рондо. Створення інструментальної п'єси для баяна, акордеона, бандури або для соліста.	–	4	10
Тема 2.4. Варіаційний музичний цикл: строгі та вільні варіації.	–	4	4
Тема 2.5. Добір жанрів для самостійної творчості (романси для голосу з інструментом, хорові та	–	4	8

ансамблеві твори, а capella).			
	ЗАГ.:	–	16
			30

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

<p>Загальна система оцінювання навчальної дисципліни</p>	<p>Загальна система оцінювання курсу є уніфікованою та здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника http://surl.li/myqwd та Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника http://surl.li/kify</p> <p>Оцінювання курсу здійснюється з урахуванням усіх видів навчальної роботи за стобальною шкалою і переводиться у національну шкалу та шкалу ECTS.</p> <p style="text-align: center;">Шкала оцінювання: національна та ECTS</p> <table border="1" data-bbox="539 949 1439 1662"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Сума балів за всі види навчальної діяльності</th> <th rowspan="2">Оцінка ECTS</th> <th colspan="2">Оцінка за національною шкалою</th> </tr> <tr> <th>для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики</th> <th>для заліку</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>90 – 100</td> <td>A</td> <td>відмінно</td> <td rowspan="5">зараховано</td> </tr> <tr> <td>80 – 89</td> <td>B</td> <td rowspan="2">добре</td> </tr> <tr> <td>70 – 79</td> <td>C</td> </tr> <tr> <td>60 – 69</td> <td>D</td> <td rowspan="2">задовільно</td> </tr> <tr> <td>50 – 59</td> <td>E</td> </tr> <tr> <td>26 – 49</td> <td>FX</td> <td>незадовільно з можливістю повторного складання</td> <td>не зараховано з можливістю повторного складання</td> </tr> <tr> <td>0-25</td> <td>F</td> <td>незадовільно з обов'язковим повторним курсом</td> <td>не зараховано з обов'язковим повторним курсом</td> </tr> </tbody> </table>	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку	90 – 100	A	відмінно	зараховано	80 – 89	B	добре	70 – 79	C	60 – 69	D	задовільно	50 – 59	E	26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання	0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним курсом	не зараховано з обов'язковим повторним курсом
Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS			Оцінка за національною шкалою																									
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку																										
90 – 100	A	відмінно	зараховано																										
80 – 89	B	добре																											
70 – 79	C																												
60 – 69	D	задовільно																											
50 – 59	E																												
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання																										
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним курсом	не зараховано з обов'язковим повторним курсом																										
<p>Вимоги до письмових робіт</p>	<p>Письмові робота за темами вивчення навчальної дисципліни:</p> <p>Тема 1.2. Написати мелодію та гармонізувати її – 15 балів.</p> <p>Тема 1.4. Написати мелодію з елементами модуляції, відхилення та гармонізувати її – 15 балів.</p> <p>Тема 2.1. Робота над тематичним матеріалом, ладо-гармонічними та ритмічними особливостями першоджерела – 5 балів.</p> <p>Тема 2.2. Створення мелодії кантиленного характеру для інструментальної музики – 5 балів.</p>																												

	<p>Тема 2.3. Написання елементарних музичних побудов у формі рондо – 20 балів.</p> <p>Тема 2.4. Написання музики у варіаційній формі. Тема та 1-2 варіації – 30 балів.</p> <p>Тема 2.5. Створення головної та побічної партії сонати – 10 балів.</p> <p>Письмові роботи за темами 1.1 – 1.2 відправити на перевірку до початку вивчення наступного змістового модулю.</p> <p>Письмові роботи за темами 2.1 – 2.5 відправити на перевірку не пізніше ніж за 10 днів до початку складання заліку.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Порядок та організація контролю знань здобувачів освіти, зокрема, умови допуску до підсумкового контролю визначаються відповідно до Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника http://surl.li/myqwd</p> <p>Залікова оцінка з курсу «Основи композиції та обробки» виставляється на основі задачі практичних робіт за семестр.</p> <p>Мінімальний бал допуску до підсумкового контролю – 25 балів.</p>
Підсумковий контроль	<p>III семестр – залік.</p> <p>Підсумковий контроль із курсу «Основи композиції та обробки» – залік – виставляється на основі задачі всіх письмових практичних робіт за семестр.</p> <p>Максимальна кількість балів за залік – 100; мінімальна – 50.</p>

7. Політика навчальної дисципліни

<p>Письмові роботи:</p> <p>Тема 1.2. Написати мелодію та гармонізувати її – 15 балів.</p> <p>Тема 1.4. Написати мелодію з елементами модуляції, відхилення та гармонізувати її – 15 балів.</p> <p>Тема 2.1. Робота над тематичним матеріалом, ладо-гармонічними та ритмічними особливостями першоджерела – 5 балів.</p> <p>Тема 2.2. Створення мелодії кантиленного характеру для інструментальної музики – 5 балів.</p> <p>Тема 2.3. Написання елементарних музичних побудов у формі рондо – 20 балів.</p> <p>Тема 2.4. Написання музики у варіаційній формі. Тема та 1-2 варіації – 30 балів.</p> <p>Тема 2.5. Створення головної та побічної партії сонати – 10 балів.</p> <p>Академічна доброчесність: Політику, стандарти та процедури дотримання академічної доброчесності визначено в таких документах ЗВО: Положенні про запобігання академічному плагіату (нова редакція)у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника http://surl.li/dzugk метою якого є запобігання та виявлення плагіату в наукових, навчально-і науково-методичних роботах науково-педагогічних працівників, здобувачів всіх освітніх ступенів (ОС) та форм навчання; розвитку навичок коректної роботи із джерелами інформації та впровадження практики належного цитування; дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань; активізації самостійності й індивідуальності</p>

при створенні авторського твору і відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування

Положенні про Комісію з питань етики та академічної доброчесності (нова редакція)

<http://surl.li/dhrfg>, в якому зазначаються права та обов'язки комісії, вимоги до її складу та порядок роботи;

Кодекси честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (нова редакція)

<http://surl.li/dhres>, в якому принцип академічної доброчесності сформульовано як один із основних принципів поведінки члена університетської громади

та введені у дію Наказом ректора № 529 від 27.09.2022 р. «Про внесення змін і доповнень до діючих положень університету»

Наказом ректора № 530 від 27.09.2022 р. «Про введення в дію нової редакції Кодексу честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Відвідування занять:

Пропуски здійснюються у вигляді відпрацювання (здачі) практичних занять, підготовки індивідуальних творчих завдань (проектів, презентацій, рефератів) та опрацюванні літератури із теорії курсу.

Неформальна освіта: регулюються Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (Редакція 3) (введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.)

<https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

Рекомендовані платформи:

Платформа Coursera for Campus;

сучасний студентський простір Paragraph (на базі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника);

Erasmus+UA

8. Рекомендована література

1. Герасименко О. Українські колядки для ансамблів бандуристів. *Обробки та аранжування Оксани Герасименко.* / Вид. 2-е, доп. Київ – Львів: ТеРус, 2006. 100 с.
2. Долчук Р. Хорове аранжування: навчальний посібник. Івано-Франківськ : Вид-во «Плай» ЦІТ Прикарпатського університету ім. Василя Стефаника, 2008. 383 с.
3. Дуда Л. Специфіка жанру обробки народної пісні в сучасному бандурному репертуарі (на прикладі пісні «Така її доля»). *Збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* : матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Творчість композиторів України для народних інструментів», присвяченої 75-річчю від дня народження видатного українського композитора Віктора Власова (ДДПУ ім. Івана Франка, 2 грудня 2011 р., м. Дрогобич) / Редактор-упорядник А. Душний. Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2011. Вип. 2. С. 25–29.
4. Дуда Л. Теоретичні засади обробки фольклору крізь призму жанрової специфіки бандурного репертуару. *Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство.* Івано-Франківськ, 2009. Вип. 15–16. С. 186–192.
5. Дуда Л.І. Фольклорні жанри та їх трансформація у творчості для бандури : автореф. дис... канд. мистецтвознавства : 26.00.01; Держ. ВНЗ "Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя

Стефаніка". Івано-Франківськ, 2016. 19 с.

6. Дутчак В. Аранжування для бандури : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Плай, 2001. 90 с.

7. Євсеєнко О.О. Музичний переклад: мовний та мовленнєвий аспекти (на прикладі домрового перекладу) // *Дизайн-освіта в Україні: сучасний стан, перспективи розвитку та євроінтеграція. Вісник ХДАДМ. Музично-театральне мистецтво*. Харків, 2011. № 6. С.200–202.

8. Квітонько бойкине : Пісні для вокального ансамблю у супроводі бандури / Обробка, аранжування, упорядкування Лариси Дуди. Івано-Франківськ : Фоліант, 2014. 104 с.

9. Коновалова І. Феноменологія музичної обробки (на матеріалі хорових творів українських композиторів ХІХ – ХХ ст.) : дис. ... канд. мистецтвознавства : 17. 00.01. Харків, 2007. 314 с.

10. Ляшенко О.Д. Професійна підготовка майбутніх вчителів музичного мистецтва в умовах вищого навчального закладу. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: Збірник наукових праць / Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Гуманістичні орієнтири мистецької освіти», 25-27 квітня 2013 року*. Випуск 14. (19). Київ: НПУ, 2013. С. 88.

11. Муха А. І. Композитори України та української діаспори : довідник. К. : Муз. Україна, 2004. 352 с.

12. Оркестр народних інструментів : навчально-методичний посібник / Є.В. Роговська, В.В. Рутецький. Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 220 с.

13. Співає лемківська хорова капела «Бескид» / П. Чоловський. Івано-Франківськ : Гостинець, 2007. 106 с.

14. Трофимчук О.І. Варіаційні форми в обробках народної музики. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*: зб. наук. праць: наук. зап. Рівненського державного гуманітарного університету. Рівне : РДГУ, 2008. Вип. 14. С. 106–116.

15. Черепанин М., Булда М. Аранжування та обробки концертних творів для двох акордеонів : Навч.посібник. Івано-Франківськ, 2002. Випуск 2. 120 с.

16. Черепанин М., Булда М. Аранжування та обробки концертних творів для двох акордеонів : Навч.посібник. Івано-Франківськ, 2004 Випуск 2. 124 с.

Викладач: доктор мистецтвознавства, професор Черепанин М. В.